

TANMENET

ÉNEK

10. osztály

Nat 2012

MOZAIK KIADÓ – SZEGED, 2014

BEVEZETŐ

A 10. osztályos TANMENET olyan javaslat, amely az osztály szintjének, igényének és lehetőségeinek megfelelően módosítható és kiegészíthető.

Minden óra anyaga tartalmaz ismétlődő elemet, amelyet a felfrissítés és elmélyítés céljából nem hagyhatunk el.

Fő célunk a hallás- és éneklés készségének fejlesztése, továbbá az általános műveltség megteremtése.

Éneklés során ne csak a dallam–ritmus–szöveg egysége legyen fontos, hanem a helyes éneklési technika tudatosítása és gyakorlása is kapjon helyet! Így valósulhat meg a tiszta intonálás a precíz kétszólamú éneklés és az átélt megszólaltatás.

A heti egy órából adódó szűk órakeret miatt a készségfejlesztés beépíthető a zenehallgatási anyag elemzésébe, ami által fokozottabban tudatosulhat a zenei idézet is.

Zenetörténeti tanításunk során alkalmazzuk a tantárgyi koncentráció módszerét! Alapozzunk a diákok történelmi, irodalmi és képzőművészeti ismereteire!

Adjunk lehetőséget kutató- és gyűjtőmunkára, melynek eredményét a tanulók feltétlenül osszák meg a társaikkal.

A kiemelt dalokat – a fejezetek zárásakor – memoriter kell énekelni.

A kiemelt zenehallgatási anyag a 10. osztályos CD lemezen található.

A nem kiemelt zenehallgatási idézeteket a CD-sorozatunk korábbi kiadványaiban (5–9. osztály) kell keresni.

A TANMENET rövidítései:	Hu.	hallás utáni daltanítás
	Hgj.	hangjegyről történő daltanítás
	Bk.	betűkotta
	Mf.	munkafüzet
	Tk.	tankönyv
	Zh.	zenehallgatás

Nemzeti ünnepeink és a „Jeles Napok” dalait a mindenkori naptári év szerinti aktualitásnak megfelelő időre (lehetőség szerint, az ünnep előtti órára) rugalmasan helyezzük át!

TANMENETJAVASLAT

Óra	Dal (énekes anyag)	Téma	Zenei elemek	Készségfejl. (írás-olvasás)	Zenehallgatás	Koncentráció
I. Ismétlés, Előkészítés						
1.	A 9. osztályban tanult <i>műdalok, zenei idézetek</i> .	Zenetörténeti korok, zeneszerzők, műfajok és formák, korabeli hangszerek és együttesek.	1 kereszt – 3 kereszt és 1 bé – 3 bé előjegyzés. Modális hangsorok.	Mf.: 1–16.	A 9. osztályban megismert zeneművek felismerése. Ki nyer ma?	Irodalom. Történelem. Képzőművészet.
2.	A 9. osztályban tanult <i>népdalok</i> .	Népzene kutatás Ütempáros dallamok Régi és új stílusú népdalok Népi hangszerek.	Pentaton hangsorok.	Mf.: 17–21.	A 9. osztályban meghallgatott népzenei felvételek. Népdalfeldolgozások.	Néprajzi ismeretek.
II. Magyar népzene						
3.	FOLYIK A VÍZ (Hgj.) mari-cseremisz nd. Elmegyek, elmegyek Őszi szél fűj... Kalapom a Tiszán úszkál... A DUDARI UTCÁN (Hgj.) Bödögei dödölle Szőlővessző, venyige	A magyarok eredete – mondák – Népdalaink tartalma és formája Népzene kutatás. Vizsgálatok, elemzések Népdalgyűjtők Barsi Ernő	A kvintváltás. Előjegyzés nélküli kottázás. A 2 bé előjegyzés. A kvintváltás.	Mf.: 22.		Magyar történelem. Etnográfiai ismeretek. Népköltészet.
4.	BÁTA VIZE ZIHEG... Kis gerlice HOL JÁRTÁL AZ ÉJJEL (Hu.)	A magyar népzene dialektusterületei. A Magyar Népzene Tára. Népdalaink rendszerezése.	A csángó fríg. A nyolcados lüktetés. A nyújtott ritmus. ABC-s nevek.	Mf.: 23.		Földrajzi ismeretek.
5.	HÁROM SZENTKIRÁLYOK Ecce neki dárídom Dicsőség (Hgj.) Lement a nap FEL NAGY ÖRÖMRE Ragyog az égen egy csillag	JELES NAPOK	Ritmusértékek és jelek.	Mf.: 24–32.	Kodály Zoltán: Pünkösdlő	Hagyományok és szokások.

Óra	Dal (énekes anyag)	Téma	Zenei elemek	Készségfejl. (írás-olvasás)	Zenehallgatás	Koncentráció
6.	NEM MESSZE VAN IDE KISMARGITA (Hu.) Rózsa Sándort Zavaros a Tisza KICSI MADÁR (Hgj.)	Betyárdalok. Népdalaink madármotívuma.	A parlando-rubato és a tempo giusto előadásmód.	Mf.: 33–35.	Kodály Zoltán: Mátrai képek részletei: – A Vidrócki híres nyája – Madárka, madárka	A betyárvilág. Magyar nyelvünk és a szimbólumok.
	HA KIINDULSZ ERDÉLY FELŐL Vettem marujannát (Hu.) Tanakajdi templom A gyulai kert alatt	Régi és új stílusú népdalok. A Ghimes Együttes. Virágszimbólumok.	Az ambitus. Népdalaink jellegzetes ritmikája. Kottázási jelrendszer.	Mf.: 36–38.		A világzene.
7.	MEGKÖTÖTTÉK NÉKEM A KOSZORÚT (Hu.) A leány se lehet mindig viola ÉL A MAGYAR... Doberdónál van egy szomorú fűzfa	Lakodalmi énekek. Katonadalok. A Magyar Népzene Tára III. kötete (A–B). A népi zenekar hangszerei.	A magyar népdalok rendszerézése.	Mf.: 39–40.	<i>Megkötötték nekem a koszorút.</i> Regös Együttes: <i>48-as katonadalok.</i>	Történelem. Irodalom Lakodalmi szokások.
III. A XVIII. század magyar zenéje						
8.	BUGA JAKAB ÉNEKE ERDŐKÖN, MEZŐKÖN JÁRÓ Vessél nekem ágyat Zöld erdőben (Hu.)	A kuruckor dallamvilága. Korabeli hangszerek. Kollégiumi kultúra. Diákdalok, virágénekek.	Módosítások. A diszkant-zárlat.	Mf.: 41–43.	<i>Buga Jakab éneke</i> Farkas Ferenc: Pataki diákdalok részlete: <i>Erdőkön, mezőkön járó...</i>	Történelem. Irodalom.
9.	NAGYMAJTÉNYI SÍKON (Hu.) Harsog az új trombitaszó Dal a csikóbőrös kulacshoz FÖLDIEKKEL JÁTSZÓ ÉGI TÜNEMÉNY (Hgj.)	Pálóczi Horváth Ádám. A cigányzenekar. Csokonai Vitéz Mihály.	A kis nyújtott- és éles ritmus. Ritmusértékek. ABC-s nevek.	Mf.: 44–47.		Irodalom.
IV. A romantika kora és zenéje						
10.	Gounod: KÖRBE, KÖRBE Adja Isten... ERESZKEDIK LE A FELHŐ (Hu.)	A romantikus művészetek képviselői, jellemzői. A magyar nemzeti romantika műfajai, mesterei.	Kromatika. Disszonancia. Aszimmetrikus ritmus.	Mf.: 48–52.		Történelem. Irodalom: Petőfi Sándor Képzőművészetek.
11.	HUSZÁROSRA VÁGATOM A HAJAMAT Jaj, de nagyon régen volt CSEREBOGÁR, SÁRGA CSEREBOGÁR (Hu.)	A verbunkos zene. Bihari, Lavotta, Csermák és Rózsavölgyi Márk.	Ungar-skála, hangnemi ellentét, rapszodikus dallamvezetés, cifrázás, kromatika, triola, szinkópa, bokázó ritmus. Violin-, Alt- és Basszus-kulcs.	Mf.: 53–56.	Regös Együttes: <i>48-as katonadalok.</i>	Történelem. Irodalom: Kisfaludy, Berzsenyi, Jókai, Erdélyi.

Óra	Dal (énekes anyag)	Téma	Zenei elemek	Készségfejl. (írás-olvasás)	Zenehallgatás	Koncentráció
12.	MI ÉGI BÁJ EZ... (Hgj.) Részletek a Hunyadi László c. operából	Erkel Ferenc. A magyar nemzeti opera. Báthori Mária és a Hunyadi László c. operák.	A zenei hangsúly. Magyaros dallamvilág. A szinkópa.		Erkel: Hunyadi László – Meghalt a cselszövő – Palotás	Történelem. Irodalom.
13.	Mint száműzött, ki vándorol a sűrű éjen át Keserű bordal SZÉP ÖRÖMKÖNNY RAGYOGÁSA Éljen a haza (Hgj.)	Erkel Ferenc operái. A népies hangvétel. Kórus és zenekar.	A verbunkosból eredő ritmika. Kodenciák = zárlatok. A nyolcados lüktetés, mint kifejező zenei eszköz.	Mf.: 57–58.	Erkel: Bánk bán – Keserű bordal – Mint száműzött <i>Erkel: Éljen a haza</i>	Történelem. Irodalom.
14.	Kodály-Vörösmarty; HIRHEDETT ZENÉSZE E VILÁGNAK (Hgj.)	Liszt Ferenc. Les Preludes. A programzene. Esz-dúr zongoraverseny.	Hangnemváltás. Oktávmenet. Kromatikus skála. Tremoló.	Mf.: 59.	<i>Liszt Ferenc: Les Preludes</i>	Irodalom. Földrajz.
15.	Liszt Ferenc: EOLHÁRFÁK ÚJRA ZENGJÉK... FELLEG BORULT AZ ERDŐRE (Hgj.)	A rapszódia. Mosonyi Mihály.	A triola, a tizenhatodmozgás, a kis nyújtott ritmus. Hangközök.	Mf.: 60–61.		Történelem. Irodalom.
16.	R. Wagner: Halleluja in Ewigkeit! (Hu.)	Richard Wagner. A német opera.	Szekvencia. Kromatika.	Mf.: 62–63.	R. Wagner: Nürnbergi mesterdalnokok – nyitány –	Német mitológia.
17.	G. Verdi: LACRYMOSA Válogatott részletek Verdi operáiból	Giuseppe Verdi. Az olasz opera.	Kettős. Tercpárhuzam.	Mf.: 64.	G. Verdi: Nabucco – Rabszolgák kórusa. <i>G. Verdi: Don Carlos – Szabadság-kettős</i>	Történelem.
18.	F. Schubert: A MUZSIKÁHOZ (Hu.) Hová? R. Schumann: NYÁRI CSEND (Hgj.)	Franz Schubert. A dal, dalciklus. Schubert–Goethe: Rémkirály. A szimfónia. Robert Schumann. Fryderyk Chopin. A hangszeres karakterdarab.	Szekund és kvart hangköz, mint zenei eszköz. A kvartszext akkord (hangzat). Variáció, kóda, kromatika, ostinato.	Mf.: 65.	F. Schubert: A molnár virágai <i>F. Schubert: VIII. h-moll "Befejezetlen" szimfónia – részlet</i> R. Schumann: <i>A két gránátos</i> <i>F. Chopin: E-dúr etűd</i>	Történelem. Irodalom.
19.	F. Mendelssohn–Bartholdy: A dalnak lenge szárnyán (Hu.)	Felix Mendelssohn–Bartholdy. A nyitány. A hegedűverseny. Johannes Brahms. A requiem. A szimfonikus zenekar.	Crescendo és decrescendo. A 3 bé előjegyzés. Módosított hangok.	Mf.: 66.	F. Mendelssohn: – A dalnak lenge szárnyán – Szentivánéji álom – e-moll hegedűverseny J. Brahms: Magyar táncok (V.)	Irodalom: Shakespeare

Óra	Dal (énekes anyag)	Téma	Zenei elemek	Készségfejl. (írás-olvasás)	Zenehallgatás	Koncentráció
20.	M. P. Muszorgszkij: Zengjetek éneket... (Hgj.)	Mogyeszt Petrovics Muszorgszkij. Az „Orosz Ötök”. Pjotr Iljics Csajkovszkij.	A váltakozó ütem. A triola.	A munkafüzet végén található vonalrend- szeres oldalra lehet kottázni a tankönyv- ben (125. o.) találha- tó zenei idézetet: Csajkovszkij: b-moll zongoraverseny (3 bé)	<i>M. P. Muszorgszkij:</i> – Egy kiállítás képei – <i>Egy éj a kopár he- gyen</i> <i>P. J. Csajkovszkij:</i> – <i>h-moll „Patetikus”</i> <i>szimfónia (VI.)</i> – részlet	Történelem.
21.	B. Smetana: Élet, élet, boldog élet (Hgj.)	Bedrich Smetana. Antonin Dvořák. A programzene. A szimfónia tételrendje.	A zenei idézetekben találha- tó ritmikai elemek. A 3 kereszt előjegyzés.	Mf.: 67–68.	<i>Antonin Dvořák:</i> <i>Új világ (IX.) szim- fónia.</i>	Irodalom: a termé- szet szépségeinek megfogalmazása. Idézetek gyűjtése.
22.	G. Puccini: Lásd, egy szép nap végre... (Hu.)	Giacomo Puccini. Wagnerizmus. Verizmus. Puccini „Triptihon”-ja. A Pillangókisasszony című opera.	Énekbeszéd. Pentatónia. 2 és 3 bé előjegyzés.	Mf.: 69–70.	Részletek válogatása a Pillangókisasszony című operából.	Történelem. Japán szokások, ha- gyományok.
V. A századforduló zenéje						
23.		Claude Debussy. Impresszionizmus a zenében. A gamelán zenekar. Hangzás és szín egysége. Maurice Ravel: Egzotikus zene.	A nyolcados ütemmutató. A triola. A trilla játékmódja. Hangok módosítása. Ostinato-ritmus. A nyolcados ütemmutató.	A tenger c. mű idéze- teiben lévő hangok ABC-s neveinek meghatározása. Mf.: 71–72.	<i>C. Debussy:</i> <i>A tenger</i> <i>M. Ravel: Bolero</i>	Szimbolista költé- szet. Impresszionista fes- tészet. Táncok a zenemű- vekben.
VI. A XX. század zenéje						
24.	A. Schönberg: Bútól szenvedőt ha látsz (Hgj.)	A XX. sz. zenéje. A modern zene irányzatai. Arnold Schönberg.	A dodekafónia. Tükör-, és rákfordítás. Ráktükör.	Mf.: 73–74.	<i>A. Schönberg:</i> <i>Egy varsói menekült</i>	Történelem.
25.	A. HONEGGER: TRIMAZO Nyárszalajtó cimborák (felső szólam) (Hgj.)	Igor Fjodorovics Sztravinszkij élete és fő művei. Arthur Honegger. prológus-epilógus.	Előjegyzés nélküli kottakép. A nyolcados lüktetés.		<i>I. F. Sztravinszkij:</i> <i>Tűzmadár</i> <i>A. Honegger:</i> <i>Johanna a máglyán</i>	Történelem.
26.	C. Orff: Tempus est iucundum (Bk.)	Carl Orff Profán ének Orff hangszerei Aram Hacsaturján Krzysztof Penderecki	Ritmikai elemek. XX. századi kottázás újszerű lehetőségei.	Mf.: 75.	<i>C. Orff: Carmina</i> <i>Burana – Tempus est</i> <i>iucundum</i> <i>A. Hacsaturján: kard- tánc</i>	

Óra	Dal (énekes anyag)	Téma	Zenei elemek	Készségfejl. (írás-olvasás)	Zenehallgatás	Koncentráció
VII. A XX. századi magyar zene						
27.	Bartók Béla: Áldást, békességet kívánok. TÖLGYES BUCKA TÖVIBE – szlovák népdal (Hgj.)	A modern magyar zene. Bartók Béla. A kantáta. A 9 fiú legendája.	A kétszólamú kottakép. Módosított hangok.	Mf.: 76.	Bartók Béla hangja és a Cantata profana.	Legendák, mondák és balladák.
28.	Bartók Béla: – Ez a Kékszakállú vára – Csendes, fehér tavat látok (Hgj.)	Bartók Béla színpadi művei. Az opera. A táncjáték. A zenés pantomim.	Recitativo. Hangszínek. Zenekari effektek (hatások).	Mf.: 77.	<i>Bartók Béla: A Kékszakállú herceg vára – 5. ajtó</i>	Balázs Béla és Lengyel Menyhért irodalmi munkássága.
29.	Ó, ÉN ÉDES, JÓ ISTENEM (Hu.) Bartók Béla: Kánon – felső szólam – BARTÓK BÉLA: MADÁRDAL (Hgj.) – a kiemelt részek folyamatos éneklése	Bartók Béla: Magyar képek. Zeneművek szimmetrikus felépítése. 27 egyneműkari mű. Bartók Béla: Concerto.	A hangszerelés zongoráról zenekarra.	Mf.: 78–79.	Bartók Béla: – Este a székelyeknél – <i>Concerto – részlet</i>	Magyar Népköltési Gyűjtemény. A népek testvérré válásának gondolata.
30.	Kodály Zoltán: – NAUSIKAA – Epigramma – Mikoron Dávid	Kodály Zoltán munkássága és művei. Az epigramma. Az oratórium. A psalmus fogalma és jelentése.	A nyolcados ütemmutató. A pentatone hangsor.	Mf.: 82.	Kodály Zoltán: <i>Psalmus Hungaricus.</i>	Dávid király 55. zsoltára. Kecskeméti Vég Mihály munkája.
31.	ORBÁN GYÖRGY: A PAPRIKAJANCSI SZERENÁDJA – részlet (Hu.) BARTÓK BÉLA: – Cipósütés – LEÁNYKÉRŐ – részlet Kodály Zoltán: Öt tantum ergo (IV.) (Hgj.)	Kodály Zoltán: Galántai táncok. Magyar hangszeres hagyományok modern feldolgozása. A partitúra. Kortársak, követők.	A tánc-rondó. Ritmikai elemek.	Mf.: 80–81.	Kodály Zoltán: Galántai táncok	XVIII–XIX. századi magyar zene és tánc. A XX. század művészeinek gondolatvilága.
32.	Zúg hullám – spirituale G. GERSHWIN: – Clara bölcsődala – Porgy dala – SWANNE (Hu.) L. Bernstein: AMERIKA – részlet	A szórakoztató zene. A dzsessz. Louis Armstrong. George Gershwin. Leonard Bernstein. A rock- és popzene.	A kis-szinkópa. Zenei kötések, hajlítások és dallamívek. A 2 bé előjegyzés. Az F-kulcs hangjai.	Mf.: 83–84., 88.	G. Gershwin: Kék rapszódia – bevezető <i>L. Bernstein: West Side Story – Amerika</i>	Korunk művészeti alkotásai.
33–36.	A tanév során tanult új zenei ismeretek összegzése, rendszerezése. Az új dalok gyakorlása, kidolgozott előadása. Zenei idézetek felismerése, éneklése.			Mf.: 92–99. „Ki nyer ma?” Mf.: 85–87., 89–93.	Hangversenylátogatások	Múzeumlátogatások